Andrei BODIU

Universitatea "Transilvania" din Braşov, Facultatea de Litere
"Transilvania" University of Braşov, Faculty of Letters

Cronica vieții

The Chronicle of Life

Andrei Bodiu's article analyzes one of the works of Radu Cosaşu, „Cinci ani cu Belphegor" (*Five years with Belphegor*), published in a new edition in 2009 at the Polirom publishing house.. This work, less analzyed by the literary critics and historians, is dedicated by the great prose writer to the sports. Andrei Bodiu discusses Cosaşu's work in connection with the communist period when it has been written, and points out the antitotalitarian attitude of the author. Cosaşu, underlines Bodiu, is against any form of fanaticism. He promotes an attitude in which fair-play is essential., an attitude which is against any form of converting sport in a weapon of political propaganda. Being not clearly against the political regime, Cosaşu's work tried to maintain the real essence of the competition against the raising of Ceauşescu's national-communism.

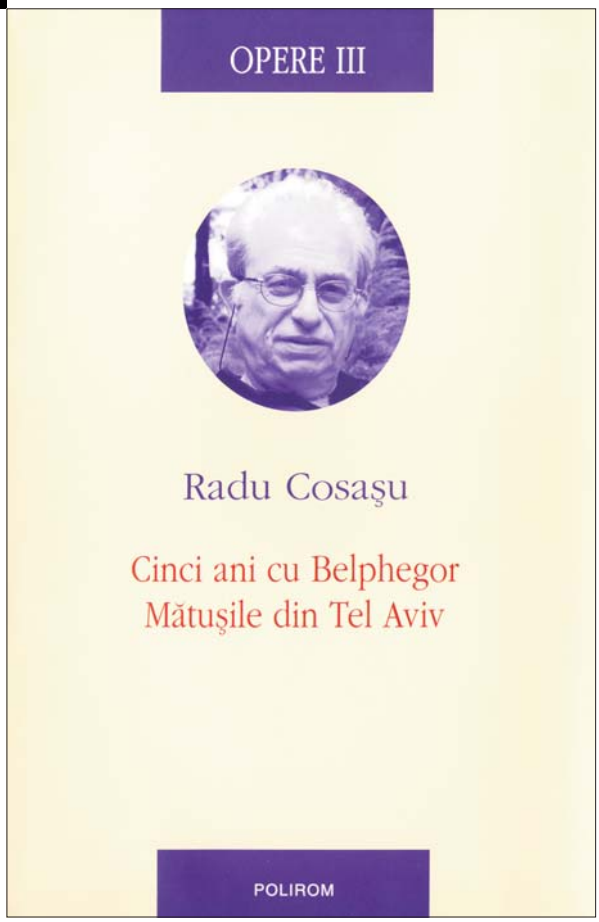
Keywords: contemporary Romanian literature, Radu Cosaşu, autobiographical prose, anti-totalitarianism
Institution's address: Bd-ul Eroilor, no. 29, Braşov, România;
tel. 0040/268/413000, tel./fax: 0040/268/474059

Personal e-mail: *andrei_bodiu@yahoo.com*

În anii de vârf ai stalinismului formele de supraviețuire ale scriitorului erau foarte puține. Sportul era una dintre ele, iar cel care abordează această lume, pornind de la fotbal, este Eugen Barbu. Înainte de a publica *Groapa* (1957), Eugen Barbu publică, în același an, 1956, trei cărți cu tematică sportivă: *Tripleta de aur*, *Balonul e rotund* și *Unsprezece* (1). În anii '60, jurnalismul sportiv al scriitorilor devine cu adevărat popular. Popularitatea aceasta are două fețe: ea e expresia pasiunii scriitorilor pentru sport, îndeosebi pentru fotbal dar, în același timp, e o formă de a face din scriitorii preocupați de fenomen adevărate vedete publice.

Eugen Barbu, Adrian Păunescu, Fănuș Neagu (2) își datorează enorma popularitate din epocă și sportului. De altfel, ar fi interesant de măsurat cât a contat în construirea și consolidarea prestigiilor scriitorilor pomeniți, implicarea lor în sport. Nu știu câtă popularitate a dobândit, scriind despre sport, Radu Cosașu. Cel puțin, o vreme, prozatorul își ascunde identitatea de cronicar sub pseudonimul simpaticului demon al descoperirii și invenției, Belphegor. Numele capătă, de altfel, prin contribuția amicilor și inamicilor, atât de pasionali în lumea sportului, cu precădere, în cea a fotbalului, simpatice contorsiuni. El devine "Belfi" atunci când poetul Geo Dumitrescu îi cere să "fie mai radical" și "să-i radă" pe antrenorii Ola și Constantin (3) sau "Belphegorică" pentru un cititor care-i trimite o scrisoare nemulțumită.

Cinci ani cu Belphegor adună pentru prima dată în 1975, cinci ani de cronici sportive publicate în ziarul "Sportul" între 1969 și 1973. Așa cum subliniază Mircea Iorgulescu în prefața volumului de *Opere III*, Cosașu "scrie exclusiv despre transmisii sportive făcute la televizor" (4). Comentariul va urma astfel o cale bifurcată: spre evenimentul sportiv propriu-zis, dar și spre relatarea acestuia și a dezbaterilor ce îl înconjoară. Prima întrebare care s-ar putea pune în legătură cu reeditarea în 2009 a celor cinci ani de telecronci este în ce măsură și cum mai au ele semnificație astăzi?Și asta dincolo de rafinamentul scriiturii lui Radu Cosașu despre care s-a tot vorbit și scris. *Cinci ani cu Belphegor* e o excelentă istorie a cinci ani românești trăiți în/sub comunism. E o istorie alternativă, o istorie în răspăr, scrisă din cel mai (ne)vinovat loc cu putință, canapeaua sau fotoliul din fața televizorului. E , apoi, o istorie vie, pentru că pentru Radu Cosașu sportul e "viață". "Un campionat e viața unui soccer – și viața e natural să cuprindă de toate: și logică, și mistere. Și neprevăzut, și neputințe, și clipe de sfîrșeală, și antipatii, și ură, ca să nu mai spun de fapte urîte, lîngă frumuseți ca fairplay-ul timișorean, care nu vinde nimic nimănui. Dinamo și Rapid nu mai au putere , nu mai au noroc- ce e de groază în asta?" (5). Tensiunea acumulată de-a lungul celor cinci ani de "telesport" izbucnește interogativ autoironic și cu un patetism bine stăpânit la capăt de drum. " Ce mai vreți? O să-mi spuneți că Răducanu e un portar, totuși, iresponsabil. Insuportabil. Dar ce, eu fac aici cronică sportivă? Eu fac aici, de cinci ani, cronica vieții, n-ați înțeles?"(6). Această intensitate cu

care e ilustrată viaţa care e sportul face ca Radu Cosaşu să-i privească "cu milă" pe cei care nu-l înţeleg sau pe aceia care "au prejudecata că sportul a aparţinut vreodată brutelor şi primitivilor" (7). Ca o prelungire a ideii că sportul e viaţă, autorul dă , comentând un meci memorabil între Jan Kodes şi Ilie Năstase, o definiţie memorabilă poeziei: "Pe căi nevăzute doi bărbaţi, care cică se jucau, atingeau graniţa poeziei care nu-i altceva decît viaţă dusă până la paroxism…" (8). Radu Cosaşu este în această carte, nu până la o suprapunere perfectă, un romantic Biedermaier. Şi asta nu numai datorită fotoliului sau canapelei din care priveşte, nu ca Alecsandri sau Eminescu odinioară, la iarna sau toamna urâtă de afară, ci la cutia cu sportivi . El vede meciuri de fotbl, tenis, hochei, rugby, handbal în 7 sau rugbi, el vede România în aventura ei memorabilă de la Mondialul din 1970 din Mexic, cele două finale de Cupa Davis pierdute în faţa americanilor, celebra dublă cu Ungaria din anii '70 şi tristul epilog de la Belgrad, aventura echipei UTA în Europa, şi altele şi altele, adică aşa cum spune autorul însuşi, face "cronica vieţii". Începute în, poate anul de maximă deschidere a regimului comunist, 1969, cronicile traversează anul tezelor din iulie, 1971 şi se opresc în 1973. Al doilea îngheţ instaurat după 1971 nu afectează deloc traseul definit de autor. Radu Cosaşu scoate sportul în afara oricărei forme de dogmatism. El declară încă de la primele pagini vorbind despre "beţia" victoriei, de ce nu şi a Puterii?!, "Absolutul nu are chip omenesc" (9) sau "Minunea lumii rămâne relativismul"(10) şi va fi promotorul "extremist", în chip vădit diferit de fluxul principal al epocii, al acestuia. Cheia opţiunii pentru relativism, pentru moderaţie, e sugerată de chiar dedicaţia făcută lui Caragiale în preambulul cărţii: "Lui Ion Luca Caragiale, cel care n-a văzut niciodată un meci de fotbal, dar fără de care nu pot vedea nici un meci". Împreună cu Caragiale, sportul va fi viaţă, dar niciodată ideologie. Radu Cosaşu este, în *Cinci ani cu Belphegor*, autorul unui discurs subversiv. Relativist prin excelenţă, el va elogia frumuseţea, chiar frumuseţea bărbătească a înfrângerii în faţa unei victorii obţinute cu orice preţ. Exacerbării patriotismului, el îi opune ideea de fair play. După eşecul cu Ungaria din sferturile Campionatului European de fotbal care se disputau, în anii '70, după alt sistem ca astăzi, Radu Cosaşu răspunde unor cititori: "Am primit cîteva scrisori că de ce văd aşa lucrurile, de ce nu-s patriot- dar nu mi-am schimbat ideile: pentru mine patriotismul în sport nu are nimic cu incompetenţa, cu sfidarea realităţii, cu dopajul psihologic. Acest dopaj ne-a făcut mult rău în fotbal, înaintea meciului de la Bucureşti, cu Ungaria" (11). Aceste rânduri sunt scrise în 1972, an de început al naţional-comunismului ceauşist. Sunt convins că dacă ar fi repetat aceleaşi cuvine, perfect potrivite, în 1981, când s-a jucat alt meci memorabil meci cu Ungaria, Radu Cosaşu ar fi fost cenzurat. Altfel, această atitudinea împotriva patrioţilor care îi doreau, de exemplu, marelui Stan Smith să-şi rupă piciorul pentru a nu putea juca finala de Cupa Davis, este deplin consecventă cu întreaga filosofie asupra sportului pe care o propagă Radu Cosaşu... Relativism, toleranţă, corectitudine sunt valorile pentru care pledează autorul. Echipa lui de suflet nu este niciuna dintre cele trei mari ale Bucureştiului: Steaua, Dinamo sau Rapid, ci a patra, Progresul, o echipă care se zbate, dramatic, o vreme, să scape de la retrogradare până când nu mai scapă. Chiar "dezastrul" retrogradării echipei favorite e trăit cu umor, ironie şi autoironie. În acelaşi spirit să notăm că, în sezonul 2009-2010, adică anul acesta, când Radu Cosaşu continuă să semneze cronică sportivă vineri de vineri în "Gazeta sporturilor", echipa favorită, încă neameninţată de retrogradare, este Gaz Metan Mediaş. Tensiunea confruntării sportive se cere compensată, întotdeauna, cu o doză umor. Ceea ce notează autorul la începutul anului 1973 completază viziunea pe care autorul o are asupra întrecerii sportive: "Vreau să spun că dacă un sport nu mai naşte şi puţin haz - fie el şi haz de necaz - acel sport se sclerozează şi moare. Dacă fotbalul ne face tot mai încruntaţi şi mai ai dracului, tot mai răzbunători şi mai veninoşi -, degeaba îl mai practicăm cu piciorul sau cu gura" (12). Scrisul autorului însuşi are umor. La CSM Reşiţa "joacă azi unul, Kafka, pe care mor să-l văd în A, în duel direct cu Dembrovschi,

Andrei Bodiu şi Radu Cosaşu. Foto Elena Paşca

ca să moară de necaz cei care susţin că vremea lui Kafka a trecut" (13). Relativism, toleranţă, corectitudine, umor, ironie, autoironie. Şi atunci cum rămâne cu pasiunea "microbistului"? Mai este loc de ea între atâtea elemente care o subminează raţional? Ca un autentic tardo-romantic, Radu Cosaşu cultivă "pasiunile temperate", conservate între graniţe benigne. El nu devine excesiv decât împotriva exceselor. Or, lumea sportului şi a comentatorilor săi era şi e, atunci şi acum, una a extremelor şi a extremismelor. După o înfrângere cu Finlanda,când se cerea pe toate vocile demisia selecţionerului, Radu Cosaşu scrie: " Îmi plac corurile din Aida - dar detest corurile de mînie şi furie, la greu şi la rău. Nu-mi plac corurile celor care cer capete. E o lipsă personală, de mult mărturisită cititorilor mei" (14). Tot ca un romantic târziu, autorul e înclinat spre moralitate, spre a descoperi învăţămintele subtile pe care confruntarea sportivă, care e, nu-i aşa?, viaţă, le comunică. Există însă un punct unde Radu Cosaşu se desparte net de modelul romanticului Biedermaier pe care am spus că, într-o măsură, îl reprezintă şi poate că aici este secretul vitalităţii prozatorului în lumea sportivă: Radu Cosaşu nu este un paseist. Pentru el sportul a fost şi a rămas viaţă. Admirator în *Cinci ani cu Belphegor* al lui Năstase, Dumitrache, Dinu, Stan Smith, suporter al Progresului, el este astăzi admiratorul lui Federer, al lui Nadal, al lui Lionel Messi sau Wayne Rooney şi suporterul, cum spuneam, al Gaz-ului din Mediaş. Oricând, şi azi cu atât mai mult, "telesportul" e, cel puţin pentru Radu Cosaşu, o oglindă a existenţei în aceiaşi termeni în care era acum patruzeci de ani. Diferă doar vremurile, care sunt astăzi favorabile spiritului democratic al autorului, valorilor antidogmatice pe care le cultiva din timpurile ceauşismului "totalitont" (15).

Note:

1. *** Dicţionarul General al Literaturii Române (A-B), Bucureşti, Ed. Univers Enciclopedic, 2004, p. 358.
2. Toţi aceşti scriitori au avut rubrici de sport în importante ziare şi reviste ale vremii.
3. Radu Cosaşu, *Opere III – Cinci ani cu Belphegor – Mătuşile din Tel-Aviv*, Iaşi, Polirom, 2009, p. 116.
4. Aşa cum afirmă Mircea Iorgulescu în studiul introductiv al cărţii.
5. Radu Cosaşu, op. cit, p. 119.
6. idem, p. 198.
7. idem, p. 117.
8. idem, p. 118.
9. idem, p. 15
10. idem, p.15
11. idem, p.193
12. idem, p. 207.
13. idem, p. 139.
14. idem, p. 188.
15. Cu expresia inventată şi consacrată de eseistul Luca Piţu.

Bibliography:

Radu Cosaşu, *Opere III – Cinci ani cu Belphegor – Mătuşile din Tel-Aviv / Works III – Five Years with Belphegor – The Aunts from Tel Aviv*, Iaşi, Polirom, 2009.

Dicţionarul General al Literaturii Române (A-B) / General Dictionary of Romanian Literature (A-B), Bucureşti, Ed. Univers Enciclopedic, 2004.